

Moni kala on sählätty karkuun, kun kalastajalta on puuttunut työkalu nimeltä haavi, tai se on ollut tilanteeseen sopimatonta mallia. Seuraavassa ohjeita oikean haavityypin valintaan.

JARI TUISKUNEN

Haaveet todeksi

■ Haavi kuuluu vapakalastajan perusvälineisiin. Välttämätön se ei suinkaan ole, sillä kyllä kalan voi keplotella kuiville muullakin tavalla. Suoraan siimasta nostaen, matalle rannalle varovasti taluttaen tai nahkavitosilla niskasta tarttuen operaatio onnistuu ilman minkäänlaisia apuvälineitä sille, joka homman hallitsee. Myös nostokoukulla ja leukapihdeillä kala nousee melko helposti ja varmasti.

Kunnollinen haavi on kuitenkin ylivoimaisesti turvallis ja kalalle ystävällisin tapa saaliin nappamiseen. Siimasta nostamiseen tai käsikopelointiin sisältyy huomattavasti suurempi kalan menetyksen ja itsensä koukkuun tartuttamisen riski. Nostokoukkukin vaatii enemmän osaamista, minkä lisäksi se vahingoittaa kalaa eikä sovellu pyydä & päästä -kalastajalle.

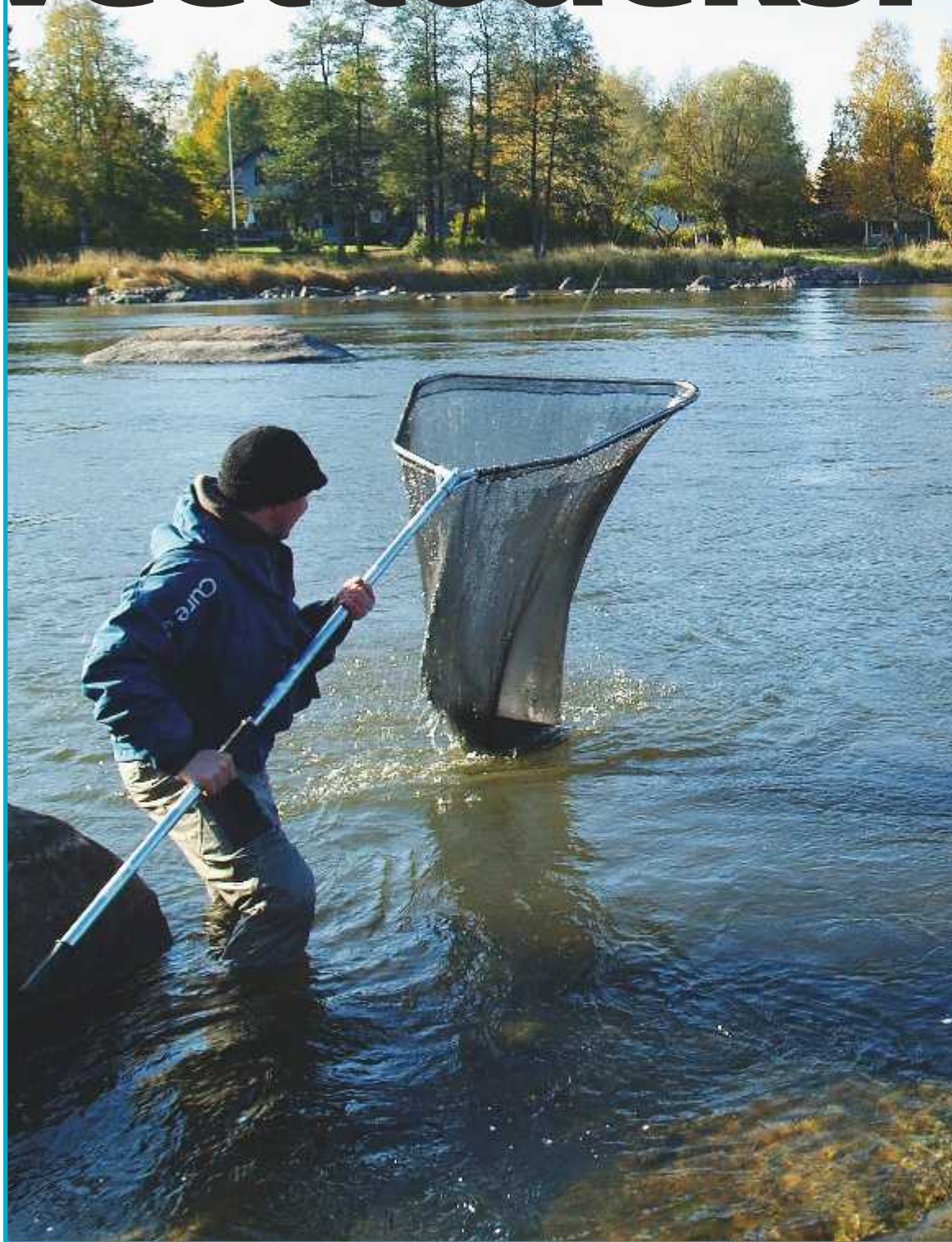
Esimerkiksi koskikalastaja tavoittelee käytännössä ”pikkukaloja”, vaikka isoista toki haaveileekin. Kilon painoisen taimenen tai kirjoloihen koukkaamista ei voi pitää missään olosuhteissa järkevänä, joten ykkösnostoväline on ilman muuta haavi. Toinen vaihtoehto on luottaa kykyihinsä rantauttaa kala ilman apulaitteita.

Eriyisen paikallaan haavi on venekalastuksessa, kun saaliin rantaan vetäminen ei ole mahdollista. Isoa kalaa ei pysty heilauttamaan laidan kuivemmalle puolelle siimasta kiskomalla, eikä niskaan tarttuminenkaan ole järin turvallista. Koukkujen lisäksi käsiin hyvinvointia uhkaavat hauen hampaat sekä ahvenen ja kuhan terävät piikit.

Haavin ominaisuuksia

Haavin koon tulee vastata käyttötarkoitusta. Jos sitä aiotaan käyttää suurten kalojen kuten lohien ja haukien rannalle kauhomiseen, ei ahdassuisella tennismailaversiolla tee mitään.

Kuinka monta isomusta onkaan sählätty karkuun siksi, että haavi on ollut pahasti alamittainen. Ka-

haavilla

laa sisään tungettaessa vieheen koukut ovat tarttuneet havakseen ennen kuin vonkaletta on saatu pussin perukoille ja lopun tiedät-
tekin.

Toisaalta mitään mieltä ei ole retuuttaa ylisuurta haavia paikoilla, jossa pyynnin kohteena ovat pääasiassa pikkukalat. Isolla haavilla on tietysti helppo ottaa talteen myös sintit, mutta toisaalta sellaisen raahaaminen on vaivalloista. Varsinkin, jos kalastetaan koskissa kahlaamalla tai maastossa, missä tuloksekas kalastaminen edellyttää jatkuvaa liikkumista.

Haaviin mahtuvan kalan koko on toki riippuvainen myös haavipussin tilavuudesta. Pienisuiseenkin saa taitava solautettua melkoisen vonkaleen, jos vain pussi on riittävän suuri. Mahdottomuuksiin ei tässä asiassa kannata mennä, sillä ylisuurella verkolla varustettu hytys-
haavi on käytössä hankala. Syvän pussin uumeniin puikahtanut sintti vieheineen on huomattavan työläs kaivaa esille.

Havaksen laadulla on suuri merkitys käyttömukavuuteen. Jokainen, joka on joskus yrittänyt irrotella haaviinsa tuhannelle sykkyrälle kietoutunutta vaappua puukolla kaverin kiljuessa "taas on" -huutoja vierellä, tietää, mistä puhumme.

Hankalimpia ovat pehmeästä, monisäikeisestä langasta punotut havakset. Sellaiseen koukku tunkeutuu herkästi ja on perin vaikea vapauttaa, mikäli koukussa on väkänen tallella. Pahimmillaan päivän ainoa syöntihetki livahtaa ohitse, kun viehettä nyhrätään irti.

Ratkaisuksi ongelmaan on kehitetty havaksia, joiden materiaali on paksua monofilaa tai kumia/kumipinnoitettua lankaa.

Varsinkin kumihaavakset ovat yleistyneet viime vuosina. Näihin koukku ei tartu käytännössä lainkaan, vaikka se voi toki hiukan sotkeentua kalan vääntelehtiessä. Selvittäminen sujuu kuitenkin sutjakkaasti, kun koukku ei ole lävis-
tänyt lankoja.

Havaksen laadulla on merkitystä myös kalan hyvinvoinnin kannalta. Puhutaan pyydä ja päästä-haaveista, joissa verkko on tiheäsilmäinen ja solmuton. Tällöin pussin pohjalla vääntelehtivän kalan pinta vahingoittuu vähemmän kuin solmuja vasten hangatessaan.

Helposti eron huomaa omalla kädelläänkin: P&p-havas on huomattavan sileä ja pehmeä kankeaan solmuverkkoon verrattuna. Valitettavasti tällaiset havakset ovat yleensä kiusallisen herkkiä sotkeutumaan koukkuihin. Väkäsettömiä koukkujen kanssa ongelma on tosin pienempi.

Haavin varsi valmistetaan tavallisimmin keveästä alumiinista. Pitkävartisella kalan ulottuu kauhaan kuiville jopa metrien päästä, jolloin se ei säily yhtä paljon kalastajaa tai rantamatalaa kuin jos se kiskottaisiin väkipakolla aivan kalkkiviivoille asti.

Näin kalaa ei tarvitse väsyttää loppuun saakka, mikä on eduksi ainakin silloin, kun saalis aiotaan laskea takaisin tai se halutaan pois vedestä mahdollisimman nopeasti (kilpailut).

On myös paikkoja, joissa kalaan ei yksinkertaisesti ylety ilman erikoispitkää haavia. Esimerkkinä Tammerkosken kaltaiset aidatut citykosket sekä rannat, jossa kasvaa tiheää vesikasvillisuutta.

Kädensijan materiaalina yleisimpiä ovat muovi, puu, neopreeni ja korkki, näistä miellyttävimpiä ehkä kaksi viimeainittua. Kahvasta tulee saada tukeva ote, jotta haavi ei pyörähdä ympäri tai jopa kirpoa kädestä kriittisellä hetkellä.

Tietenkin haavin on oltava tarpeeksi tukeva. Sadat ovat tarinat isomuksista, jotka ovat pieksäneet haavin atomeiksi taistelun tuok-

▲ **Kuha on paras ottaa haavilla, koska kovaan suomupansariin ei nostokoukku helposti uppoa ja käsin kopeloimalla voi saada sormensa verille.**

► **Kumihavakseen viehekoukut eivät hevin tartu kiinni, joten kalan vapauttaminen haavista on helppoa. Tällaisesta materiaalista tehty haavipussi pysyy myös ryhdikkäänä, mutta toisaalta vedenvastus on tavallista havasta suurempi.**

▼ **Suurhauki saapuu vetoveneen vierelle. Huomaa haavimiehen ote havaksesta, jolla estetään haavipussin vapaa liehuminen vedessä. Näin toimien kalan saa haaviin hallitummin.**

sinassa ja karanneet epätoivoisen kalastajan nokan edestä. Joko ajan haperruttama havas on pettänyt tai ehkä tavallisimmin heikkolaatuinen kehikko ja varsi ovat särkyneet.

Jo muutaman kilon painoisella kalalla lajista riippumatta on uskottomat voimat vääntelehtiesään henkensä hädässä.

Oikea haavi oikeaan tilanteeseen

Seuraavassa tarkastelemme haaveja käytön mukaan. Oheinen jako voi joiltakin osiltaan tuntua hiukan keinotekoiselta, mutta auttaa varmaan hahmottamaan haavien kirjoa paremmin.

Pyysimme tarkastelumme haaviesimerkkejä pääasiassa kahdelta maahantuojalta (Normark Suomi ja Tampereen Kalastusväline), mikä antaa jo hyvän yleiskuvan tarjolla olevasta mallistosta. Monet mallit

nimittäin löytyvät lähes identtisinä melkein jokaiselta tukkurilta.

Normark edustaa Rapala- ja Striker-haaveja, Tampereen Kalastusväline Jaxoneita, Vivtekejä ja Stow Mastereita.

Koskikalastajan haavi

Koskikalastaja pukee useimmiten jalkaansa kahluuhousut, varsinkin jos työvälineenä on perhovapa. Koskessa kahlattaessa haavia ei voi laskea maahan tai veneen pohjalle, vaan sen tulee kulkea mukana kaiken aikaa. Luontevin ripustuspaikka haaville on selkä, jossa se ei haittaa kalastusta millään tavalla.

Kuljetustavasta johtuen haavi ei saa olla kovin suuri tai pitkävartinen. Koskikalastuksessa käytetäänkin suhteellisen pienisuisia haaveja, jotka muistuttavat tennismailaa. Niillä pärjää, koska koskien asukit

ovat harvoin useamman kilon painoisia.

Vältä kuitenkin kaikkein ahdasuisimpia malleja, ne eivät ole lainkaan käteviä. Myös pussin pohjan soisi olevan avaraksi muotoiltu, "suppilomallit" ovat hankalia.

Perholiivien kauluksessa on takana lenkki, johon haavin saa erityisellä ripustimella roikkumaan. Niiden toiminta muistuttaa plaanerin vapautinta. Kun haavia kiskaitaan tarpeeksi voimakkaasti, antaa ripustin myöten. Tarpeen mentyä ohitse huuhtaistaan haavi limasta ja sijoitetaan takaisin paikoilleen.

Koskihaavissa tulee myös olla lenkki, jonka avulla työkalu voidaan ankkuroida narunpätkällä perholiiveihin, housujen vyölle tms. Jos ripustin on löysähkö, saattaa haavi irrota vahingossa vaikka risuun tarttuessaan. Ellei sitä ole älynnyt kytkeä vaatteisiinsa, voi koko kalleus hukkuu, sillä irtoamista

tyy vahvasti myös pyydä ja päästä -käytäntö, eikä vähiten siksi, että osa kaloista on vääjäämättä alamittaisia. Siksi koskihaaviin kannattaa valita havas, joka vahingoittaa kaloja mahdollisimman vähän. Monissa nykyajan haaveissa sellainen onkin jo vakiona. Muista myös uittaa kalan siihen, jottei sen limapinta vahingoitu.

Selässä kuljetettavalta haavilta toivoisi myös nopeaa kuivumista. Monofili- ja kumihavashaavit ovat kaikkein helpoimmin limasta pestäviä ja ripeimmin kuivahtavia nostovälineitä. Tosin kumihavas on sen vedenvastuksen vuoksi koskioloissa hankalahko.

Retkeilijän haavi

Retkeilijä arvostaa haaviltaan keveyttä ja pieneen tilaan pakattavuutta, sillä reppuun tai rintaan ei täysikokoista haukikoon haavia

Kalan haaviminen koskesta on tavallista hankalampaa virtauksen vuoksi, mutta yhteistyöllä se sujuu.

ei välttämättä havaitse rantapusi-koissa rämpiessään.

Näin kävi itselleni. Olin perhokalastuksen MM-kisoissa Tsekinmaalla. Väsyttelin nätköistä harjasta eräällä hyvin puskarantaisella poolilla.

Tapaillessani haavia selästä hamusivat käteni tyhjää. Säikähdin. Kylmä hiki kihosi otsalle, sillä ilman haavia ei kalaa saanut sääntöjen mukaan ottaa ylös.

Kävelin rantaa ristiin rastiin hariparkaa perässä (vedessä) hinaten. Kun vihdoinkin näin aarteeni roikkumassa erään puunkäkkyrän oksalla, kala kyllästyi odottamaan. Sen koommin en ole turvanarua lainlyönyt.

Koskikalastukseen jos mihin liit-

pysty sullomaan. Koska retkeilijä useimmiten myös kalastaa rannalta, soisi haavin varrellakin olevan koskihaavia enemmän ulottuvuutta.

Hyvä valinta vaeltavalle kalastajalle on haavimalli, jonka suu saadaan nippuun ja taitettua vartta vasten. Monissa malleissa on myös klipsu, jolla haavi voidaan ripustaa vyölle roikkumaan. Kun varsikin on teleskooppinen, on haavilla ulottuvuutta käden jatkeena jopa pari metriä.

Tällä tekniikalla rakennettuja haaveja on olemassa monen kokoisia ja monenlaisista havasmaterialleista valmistettuja, jopa suurten kalojen haaveiksi asti. Tarjolla on myös todellista halpatuontirih-

TRILENE BIG GAME

Vahvin valtti vetouisteluluun!

Yleisesti uistelusiimojen ykköseksi tunnustettava Big Game tarjoaa omaa luokkaansa olevaa varmuutta, tuntumaa ja käsiteltävyyttä, kaikki vahvoja valtteja vetouistelussa.

Valitse viisaasti, valitse Big Game - se on vahvin vetouistelussa!

Paksuudet: 0,31 • 0,36 • 0,38 • 0,46 • 0,48 • 0,56

▲ Onkijat käyttävät usein pitkävärtistä haavia, jolla kalan saa kauhaistua kyytiin kasvillisuusvyöhykkeen ulkopuolelta. Tämän varsi on tehty teleskooppisesta onkivavasta.

kamaa, jossa eivät rakenteet tahdo kestää kovassa käytössä.

Onkijan haavi

Teleskooppiset onkivat ovat usein liian hentoja, jotta niillä pysyisi nostamaan vähänkään suurempaa kalaa suoraan ylös. Jo puoli kiloa tekee useimmille vaivoille – ja myös ohuille siimoille – todella tiukkaa. Siksi aktiivionkijan kannattaa sijoittaa haaviin, jonka avulla isommat vonkaaleet autetaan turvallisesti rannalle.

Onkijan haavi on tyypillisimmillään pitkävärtinen, toki teleskooppirakenteinen. Hienoimmissa versioissa varsi on kevyttä hiilikuitua, halvemmissa lasikuitua tai alumiinia.

Pitkää vartta tarvitaan varsinkin kasvillisuusrannoilla ongittaessa, sillä kalaa ei välttämättä pysty turvallisesti uittamaan lumpeikon tms. läpi rannalle. Kehyksen ei tarvitse olla erityisen laaja eikä pussin syvä, mutta sen pitäisi olla muotoiltu laajapohjaiseksi. Sellaisesta kala on helppo ottaa esille koukun irrottamista varten.

Oman lukunsa muodostavat erittäin laajasuiset karppihaavit, sillä karppi voi painaa parhaimmillaan yli 20 kiloa.

Venekalastajan haavi

Venekalastuksessa haavi on erityisen hyödyllinen. Jos kalastetaan ahventa, kuhaa tai muita pienehköjä kaloja, peruskokoinen riittää. Vartta saa kuitenkin olla vähintään

▲ Onkijan haaveja. Vasemmalla massiivinen Jaxon-karppihaavi (68 €), jossa 1,5 m:n irtiruuvattava varsi ja kokoontaitettava kehikko. Oikealla pienempien kalojen onkimiseen sopiva Jaxon-onkihaavi (58 €), jossa nelimetritrin, kehikosta irtiruuvattava teleskooppinen hiilikuituvarsi.

metri, koska lyhytvartisella haavilla kalan koukkaaminen ainakin korkealaitaisesta veneestä on hankalaa. Juuri sellaisessa tilanteessa lentelevät kännykät avotaskuista veteen.

Varsinkin liikkuvasta veneestä kalaa haavittaessa verkon silmäkoko ja materiaali vaikuttavat siihen, kuinka raskasta haavin kuljettaminen vastavirtaan on. Pahimmillaan kalan kauhaaminen pyrstöpuolelta voi olla todella työlästä ja vaatia melkoista voimankäyttöä, josta ei yhdellä kädellä tahdo selvitä.

Etenkin paksulankaiset kumihaavit ovat tässä suhteessa kehoja. Harvasilmäinen, esimerkik-

▲ Koskikalastajan haaveja. Vasemmalla Jaxon PL-AM40 (18 €), Striker Pro koski/soutuvenehaavi (19 €), kumihevaksiset Striker Pro koskihaavi (16 €) ja -venehaavi (35 €), puukahvaiset Striker Classicit kumihevaksella (29,90 €) ja c&r-hevaksella varustettuna (19 €). Lisäksi alhaalla oikealla kokoontaitettava Dida (23 €), jota kuljetetaan vyöllä ripustettavassa laukussa.

▲ Haaveja suurille kaloille. Vasemmalla Vivtek Salmon (79 €) 1,5 m, painava StowMaster TS94X (200 €), jossa kumitettu havas ja erittäin jäämäkä 1,5 m:n varsi, sekä kevytkäyttöinen Rapala venehaavi XL (75 €), jossa 1,3 m:n alumiinivarsi, monofiilihavas ja suojalaukku. Alla Rapala-venehaavi L suojalaukkuun pakattuna (59,90 €).

▼ Retkeilykäyttöön sopivia haaveja. Vasemmalla Rapala Pro Guide-teleskooppitaittohaavi (49 €), vieressä sama haavi kokoon taitettuna, Sölvkroken-taittohaavi (39 €), jossa 90 cm:n teleskooppivarsi ja kumitettu havas, Jaxon-taittohaavi (13,80 €), jossa 1 m:n teleskooppivarsi, sekä Jaxon-kääntöhaavi (19,80 €), jossa on 90 cm:n varsi.

